

**БИРИНЧИ
УСТУН**

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI OLIIY MAJLISINING QARORI ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI REFERENDUMINI UTKAZISH TUGRISIDA

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҚА-
РОР ҚИЛАДИ:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ваколатлари муддатини узайтириш масаласи
бўйича 1995 йил 26 март, яшанба куни Ўзбе-
кистон Республикасининг референдуми ўткази-
лсин.

2. Референдумда овоз бериш бюллетенла-
рига қуйидаги мазмундаги савол киритилсин.
«Сиз Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ваколатлари муддатини 1997 йилдан 2000 йил-
гача узайтирилишига розимисиз?»

**Ўзбекистон Республикаси Олий
Мажлисининг раиси
Э. ХАЛИЛОВ**

Тошкент шаҳри,
1995 йил 24 феврал

FUQAROLARGA FANXURLIK

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
1995 йил 24 февралдаги Фармони биноан
1995 йилнинг 1 мартидан бошлаб фуқаролар-
нинг даромадларидан олинадиган солиқлар
прогрессив ставкасининг чекланган миқдори
45 фоиздан 40 фоизгача камайтирилди. Шу-
нингдек, 1995 йилнинг 1 мартидан бошлаб фу-
қаролар даромадининг солиқ олинмайдиган энг
кам миқдори ойига 300 сўм миқдоридан белги-
ланди.

«MERCEDES-BENZ» QUSHMA KORXONASIDA...

Дружба шаҳридаги «Мерседес-Бенц» қўшма
корхонасининг ишлаб чиқариш ҳажми тобора
кенгайиб бормоқда. Яқинда 340 та юк автомо-
билини буюртмачиларга етказиб берган кор-
хона жамоаси ногиронлар машиналари, алю-
мин қотишмасидан дераза, эшик ромлари, шу-
нингдек, тракторларнинг айрим эҳтиёт қисмла-
рини ҳам ишлаб чиқара бошлади.

MURABBIYLARGA SAHOVAT

Сирдарё ГРЭСи маъмурияти нурчилар шаҳ-
ри-Шириндаги ўрта мактаблар ўқитувчилари-
нинг маошларига қўшимча ҳақ тўламоқда. Бу
муаллимлар иш ҳақининг ярмига тенг кела-
япти. Ширин машинасозлик заводи жамоаси
эса ҳар бир муаллимнинг рўзгорига зарур миқ-
дорда арзон нархда сабзавот маҳсулотлари
етказиб бермоқда.

**Матбуот хабарлари асосида
тайёрланди**

ОТА ВА ОНА

Ота-она дуоси — ўтга, сувга ботирмас!

Янги ҳаёт одимлари

ХАМЖИХАТЛИК ВА МЕХНАТ

рона меҳнатнинг ҳам фойдаси
бўлмайди. Қайтадан велосипед
ихтиро қилиб ўтиришга фурсат
кетказмай, фан-техниканинг энг
сўнгги ютуқлари, ривожланган
мамлакатларнинг тажрибалари,
технология ва инвестицияларидан
кенгрок фойдаланиш борасидаги
ҳукуматимиз сиёсатини изчил
амалга оширишимиз зарур. Зеро,
уламолардан бири «Инсоннинг оё-
ғи ўз юрти заминидан томир оти-
ши керак, лекин, унинг нигоҳи бу-
тун дунёни қузатсин» деганида
худди мана шу тadbirkorликни
назарда тутган бўлса ажаб эмас.
Сессияда халқ дилидаги яна
бир мулоҳаза ўртага ташланди.

Депутатлар парламент ва Президент
сайловини бир вақтда ўтказишни ма-
ъқул топдилар ва Президент сайло-
вини ҳозирги депутатлар ваколатла-
ри тугайдиган 2000 йилда ўтказиш-
га розилик олиш мақсадида шу йил
умумхалқ референдуми ўтказишга
қарор қилдилар.

Уйлаймизки, мамлакат ахли ушбу
қарорни қўллаб-қувватлайди. Зотан,
истиклол қасримизнинг бош меъмо-
ри-юртбошимизга ишончимиз кат-
та. Қанийки, Ватан манфаати, эл-
юрт равнақи, келажак авлод тақди-
ри ҳақида ҳаммамиз ҳам ана шун-
дай фидойилик, жафоашлик курсат-
а олсак.

Кўклам — меҳнат билан кўркам

Н. Муҳаммаджонов сурати

УШБУ СОҲДА:

2-БЕТ

ЭСКИ ШАҲАР ЧИРОЙ ОЧМОҚДА

3-БЕТ

У ОРЗУ ҚИЛТЯН СОҲЛОМ АВЛОД

4-БЕТ

ҚИЁМАТ ҚАРЗ

7-БЕТ

БАЛОҲАТ БЕКАТЛИ

ЭСКИ ШАХАР ЧИРОЙ ОЧМОҚДА

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов тумани ҳокими
Комилжон Жўраев билан суҳбат

— Поштак Тошкентнинг Эски шаҳар қисмида олиб борилаётган улкан қурилиш ишлари, ўзгаришлар натижасида келгусида шаҳримизнинг бу мавзеи ҳам гўзал бир масканга айланишига шубҳа йўқ.

Комилжон Жўраевич, Эски шаҳарнинг бўлажак чиройини бошқаларга қараганда сиз аниқроқ тасаввур этасиз, шундайми?

— Ҳа, тўғри, Эски шаҳарни уч-тўрт йилдан кейин таний олмай қоласиз. Туманда сўнгги йилларда хонадонларнинг газ, сув, канализация тармоқлари, маиший хизмат тизимларига бўлган эҳтиёжини қондириш борасида салмоқли ишлар қилинди. Аҳоли кўмир, сув ташиш ташвишидан қутилди.

Маълумки, Собир Раҳимов туманининг кўп қисми асосан шаҳримиз маркази, яъни Эски шаҳарда жойлашганлиги боис шу кунгача муаммоларимиз жуда кўп эди. Аҳоли зич жойлашганлиги, бундан ерданинг умуман йўқлиги, аҳолига давр талабига мўназзам, маданий-маиший, транспорт хизмати кўрсатишда аввалдан қийинчиликлар туғдириб келган. 2-3 оилаларнинг кичик-кичик хонадонлари биргалikka яшаб келаётганлиги жуда хунук ҳол. Биласиз, оилада эркинлик, шарт-шароит бўлса, гап-сўз ҳам, оила ҳам тинч бўлади.

Уттан йили Президентимиз ташаббуси ва Вазирлар Маҳкамаси қарорлари билан туманимиз Эски шаҳар қисмида катта қурилиш, ободонлаштириш ишлари бошлаб юборилди. Ҳозирда Эски шаҳардаги Сағбон, Форобий, Қорасарой, Чимбой, Бобононов каби асосий кўчалар лойиҳалаштирилиб ва уларнинг лойиҳалари буюртмачи ташкилотларга топширилди.

Айтинг-чи, Эски шаҳарда тор, қинғир-қийшқ кўчалар, хароба уйлар жуда кўп. Келгусида уларнинг тақдирини қандай бўлади?

— Мавжуд иқтисодий қийинчиликларга қарамай давлатимиз қурилиш, ободонлаштириш ишлари учун бир неча миллиард сўмдан ортиқ маблағ ажратди. Туманда қилинаётган ишларнинг катта қисми ҳам асосан шу масалани ҳал қилишга қаратилган. Ҳозир мингдан ортиқ оилани янги яшаш жойларига кўчириш режалаштирилди. Бу жуда катта иш. Янги пайтда эски иморатлар бузилиб, бўшаган ерларда кўп қаватли уйлар, маиший хизмат бинолари, маҳалла марказлари қуриш иш-

лари жадал бошланди. Ўйлайманки, аста-секинлик билан туманимиз обод бўлади.

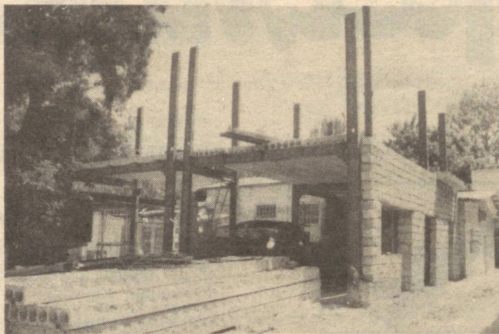
— Бу туманда шаҳарнинг бошқа ҳудудларига нисбатан маҳаллаларнинг жамоани бошқариш ва таълим-тарбия ишларидаги ўрни, салмоғи қандай? Ҳокимликнинг маҳалла кенгашлари билан ҳамкорлиги қандай?

— Туманда ҳозирги кунда 87 та маҳалла комитетлари фаолият кўрсатмоқда. Осиёйшталликни сақлаш ва ободонлаштиришда, умуман қилинаётган барча ишларида маҳаллалар кенгашлари асосий ўрин эгаллайди. Айтганингиздек шаҳримизда маҳалла йиғинларининг миқёси катта. Келажакда мана шуларни эътиборга олиб янги бинолар ҳам имкон қадар замонавий, ўзбекона усулда қуриломоқда. Яъни бинолар олдида маҳалла марказлари, чойхоналари ва бошқа зарур объектлар бўлиб этиломоқда.

Туманимизда маҳалла оқсоқолларининг аксарияти тажрибали, халқ ишончи ва ҳурмати қозongan кишилар. Аҳоли турмуш тарзини яхшилаш, Эски шаҳар кўчаларини кенгайтириш бўйича аҳоли билан тушунтуриш ишларини олиб бориш, эски уйлардан янги замонавий уйларга кўчириладиган оилалар сонини аниқлаш, рўйхатга олиш ишларида маҳалла фаоллари катта ердан кўрсатмоқдалар. Бундан яқин ҳамкорлик кўпгина муаммоларини жойида ҳал қилишга, учрашувда кўтарилган масалалар юзасидан ўша жойда чора қўришга катта ердан бермоқда.

Умуман маҳаллаларнинг ўз-ўзини бошқаришдек қадимий улумидан илҳомланиб, боришча кенгрок фойдаланишга интилади. Очиги, кўп нарсани, аниқса одамлар билан муомала қилишни биз маҳалла оқсоқолларидан ўрганаёلمиз.

— Уй-жойлари бузилган одамлар-

нинг барчасига кўп қаватли уйдан бериладими?

— Истаганларга ер ҳам берилади. — Ҳузуригизга келаятган одамларнинг кўпроқ қандай ташвишлар ўйлантирапти?

— Ҳокимликка келаятган езма ва отзаки мурожаатлар турган ҳудуддаги умумий аҳолининг ўзига хос кўзгусидир. Уларни таҳлил қилиб, қайси йўналишда ишлар яхши ташкил этилганлиги еки оқсатганлигини билиш мумкин. Шунинг учун аҳолининг тақлиф ва истақларига алоҳида эътибор бераёلمиз.

Мурожаатларни асосан уч турга бўлиш мумкин. Биринчиси коммунал фойдаланиш бошқармаси тасарруфидagi уй-жойлардаги камчилик ва нуқсонлар тўғрисида. Кейингиси Эски шаҳар ҳудудидagi катта қурилиш ишлари бўйича фуқароларнинг уй-жой рўйхатидан ўтиш масалалари, уй-жой ва ер ажратиш тўғрисидаги мурожаатлар, учинчиси маҳаллаларни ривожлантириш, ижтимоий-маиший, транспорт таъминоти ва бошқа масалалар.

1995 йил иш режамиз ҳам айнан шу йўналиш ва соҳалар ишини яхшилаш тадбирларини ўз ичига олган.

Биз бундан бун ҳам туманимизни обод қилиш, аҳолининг эҳтиёжларини тўлароқ қондириб, уларнинг тинч-осойишта яшаш, меҳнат қилиш ва рўзгор юритишлари учун қулай шароитлар яратишга интилаёрамиз.

— Самиий суҳбатингиз учун катта раҳмат. Эзгу ишларингизда ривож.

Дилбар РАҲИМ ҚИЗИ

Етти кун

“АЗАМАТ”НИНГ УНИ АРЗОН

Республикаимиздаги кичик корхоналар ва хусусий фирмалар ўз маҳсулотларини аҳолига арзон нархда сотишга уринишмоқда. Ўзун туманидаги “Азамат” хусусий фирмаси ҳам бу борада ибратли ишларни амалга оширяпти. Яқинда фирма ўзининг 3 та тегирмонидан чиқарилган 84 коп унинг аҳолига ҳар қопини 250 сўмдан сотди.

БОЛАЛАРГА ЯНГИ ШИФОХОНА

Қашқадарёда келажак авлод соғлигини ўйлаш барчаннинг диққат-эътиборида. Касби тумани ҳокимлиги бу борада савоб ишлар қилмоқда. Туманда болалар шифохонаси учун янги бино фойдаланишга топширилди. Шифохонада бир йўла 80 нафар болага тиббий хизмат кўрсатиш мумкин.

ЯНГИ ГАЗЕТА

Қўшработда ҳам “Истиқбол сари” газетаси туман ҳокимлиги томонидан ташкил этилди. Газетанинг дастлабки сонлари муштарийлар ҳурматини қозонапти.

“ЭЛТЕКС” ҲИММАТИ

“Элтекс” акционерлик жамиятининг Эллиқалъада иш бошлаганига ҳали кўп бўлганича йўқ. Шунга қарамадан акционерлик жамиятининг ходимлари туман ўқувчи-ёшларини ўзлари чиқарган маҳсулотлар билан бепул таъминлашга қарор қилишди. Уларнинг саҳийликлари туфайли кўпгина мактаб ўқувчилари жинсидан тайёрланган костюм-шим ва кофта-юбкалар кийиш бахтига муяссар бўлишди.

ХАЙРИЯ КЕЧАСИ

Ургенч шаҳрида вилоят касалхоналари иштирокида хайрия кечаси ўтказилди. Кечада ҳар хил концерт номерлари билан бирга иншоотлар қимосиди савдоси ҳам ўтказилиб, ундан тушган фойданинг бир қисми вилоят хайрия жамғармасига ўтказилди.

ҚИШЛИК ПЎСТИН

Қораўзак туман ишбилармонлари ташаббуси билан бу ерда қўй терисини қайта ишлаб, ундан аёллар, эркаклар ва болалар учун қишда кийиладиган иссиқ пўстинлар ишлаб чиқарадиган кичик корхона ишга тушди.

МАТБУОТ ВА ЎЗ МУХБИРЛАРИМИЗ
ХАБАРЛАРИ АСОСИДА ТАЙЁРЛАНДИ

СЕН БАРДАМ БЎЛ, КЕЛАЖАК!

бўлавермас экан.

1994 йилда вилоят болалар туғруқхонаси, Термиз шаҳар туғруқхонаси, вилоят онкология диспансери, вилоят болалар ўпка касалликлари шифохонасига 12 минг донна бир марта ишлатилмайдиган шприц тарқатилди. Бундан ташқари 112 донна оналар ва болалар аптекаси, 382 кути турли дорилар медицина муассасаларига тарқатиб берилган. Австралиядан келтирилган 2,5 тонна болалар учун сутли емак туман ва шаҳарларга бўлиб берилди. 1995 йил янги йил арчаси муносабати билан бир гуруҳ ногиронларга 200 сўмдан ҳадя қилинди.

Директорнинг айтишича, довртли Сурхонда камқон, турли хил хасталикларга қалingan еш оналар сон о азмас экан. Жамғарманинг дастурига биноан вилоят солиқини

Бўлгуси наслларимизнинг тани сихат, бардам бўлмоқликларини ўйлаб иш қилиш чиндан-да муборак вазифалардан биридир. Агар авлодларини катта маънавий мерос олган, ота-оналари, боболари-ю моомлардан чуқур тарбият топанг бар бир одам, асл маънодаги зиелиларимиз умрлари мобайнида бу улут бино пойдеворига биттадан гишт қўйсалар ҳам, санокли йиллар ичиде оламда ҳавас қилгулик юмушлар ба жарилган бўлур эди. Ишшооллох, шундай бўлади ҳам. “Соғлом авлод учун” вилоят жамғармаси директори Янгибой Қодиров ўтган йилда қилинган ишларни сарҳисоб этиб, “ҳар қалай ёмон ишламадик”, деди. Вилоят ҳокимлиги ўтган йилнинг бошида жамғармани бино билан таъминлади, жиҳозлар берди. “Нива” русумли хизмат автомашинаси билан таъминлади. Жамғарманинг Термиз шаҳар саноат-қурилиш банкида ўз ҳисоб рақами мавжуд. Шу қунарда жамғарма ҳазинасида пул унчалик кўп эмас. Директорнинг айтишича, ҳазинага ҳа деймай пул тушади. Вилоят сув хўжалиги бошқармаси 70 (етиш) минг сўм ўтказажатгани маълум қилиди. Бундан ташқари вилоят нефть маҳсулотлари таъминоти ҳисдорлик жамияти, “Сурхон толаси” ассоциацияси, Термиз пахта тозалаш заводи, вилоят

гўшт-сут ишлаб чиқариш бошқармаси, вилоят дон маҳсулотлари бошқармаси ва бошқа пулдор ташкилот, корхоналар жамғармани ўз ҳомийликларига олган. Директор бизга шунинг учун ҳам пул билан боғлиқ ниманики ишларимиз бўлса, битиди, дея ишонч билан гапирди. Ўтган йили ишларни яхши юри-тиб олиш учун август ойида вилоят миқёсида шанбалик ўтказилди. Шанбаликдан жамғарма ҳисобига ўн икки милен сўм-купон пул тушди. Қолган пуллар эса Республика жамғармаси ҳисобига ўтди. Жамғарманинг барча туман ва шаҳарларда таянч нуқталари ташкил этилди. Яқинда бўлиб ўтган пленумда эса жамғарма раиси этиб вилоят ҳокимининг муовини Муҳиддин Абдуллаев сайланди. Мазкур пленумда вилоятдаги 18 та бели бақувват корхона, ташкилот, муассаса бундан кейин ҳомий сифатида жамғармага ҳар томонлама мадад бериб турадиган бўлди.

— Ҳозиргача жамғарма битта до-рихона очди ҳолс, — дейди Янги-бой ака, — шуниям дори-дармон билан таъминлаш катта масала бўлиб турибди. Қўриб турибсизки, бинодо катта залимиз бор. Мен шу ерда тикув шеҳи ташкил қилиб даромад ол-сак, деган ниятда эдим. Бирок, ишлар хамиша ҳам биз ўйлагандек солиқ

сақлаш бошқармасида 1994 йил да-вомида 328 минг 644 нафар туғиш ешидаги оналар аниқланиб, ҳисобга олинган. Улардан 226 минг 508 на-фари биттама-битта диспансер қўригидан ўтказилди. Натижада бу аёллардан 144 минг 155 нафари да-воланишга анча муҳтож эканлиги аён бўлди. Вилоятдаги мутахассис-лар бу аҳолини қўруқ томошабин бўлиб кузатиб ўтирганлари йўқ. Ўтган йил давомида ҳисобга олинган аёллардан 64 фоизи даволанишди. Бирок, оналарга қилинаётган бу гамхўрликлар мавжуд ахвол олдида денгиздан бир катради ҳолос.

Ўтган йили 60 минг нафардан ошдиқ бола тиббий-қўриқдан ўтказилди. Уларнинг 70 фоизига ҳар хил касалликлар бўлиги аён бўлди.

Юқорида келтирилган далил, рақамлар шуни кўрсатадики, жамғарманинг елкасида турган юмушлар салмоғи нихоятда катта-дир.

— Ҳозир жамғармалар кўп, — дейди Янгибой ака, — улардан қайси бирининг дастурига эътибор қилманг, ногиронларга, елгиз қишларга, кам таъминланган рўзгорларга муруват қилажакалари, моддий ва маънавий ердан беражак-лари қайд этилган. Бунинг ҳеч қандай ёмон жойи йўқ. Лекин била-сизми, бу жамғармалардан кўп ҳол-ларда қариндошлари ўша идоралар-дан ишлайдиганлар, саводли,

ўзининг фойдасини яхши биладиган, пишик одамлар яхшигина фойдала-нишади, ҳолос. Масалан, баъзан шундай ҳоллар бўладики, бир киши бешта жамғармадан бирдангина ер-дам олади. Камсавод, йўл-йўриқни билмаганлари эса сарик чақа ҳам ололмай қоладилар.

— Сиз раҳбарлик қилаётган жамғарманинг ишларини ривожлан-тириб юбориш учун қандай омил, манбалар бор?

— Бизга хўжаликлар муруват қилиб, ер беришса эди, 15-20 гектар ер майдонимиз бўлса, ишласак, экин-текин қилиб ҳисобимизни бой-итсак дўконлар, дориҳоналар очар-дик. Қўлимиздан келганича муҳтож-ларнинг, гарибларнинг қўнғилини ов-лардик. Беморларни даволаш учун дори-дармонлар ажратардик...

Эртанинг, келажакнинг ташвиш, муаммолари бугуннинг зиммасида турибди. Бунинг қилиб бўлмайди, бу қутлуг ва қийин юмушларни ҳеч маҳал зиммидан соқит қилиш мум-кин эмас. Келгуси айланд тақдир, қўрқам ва бардам келажакимизнинг пойдевори бугун яшаб, ишлаб тур-ганларнинг чекидадир. Биз Янгибой Қодиров билан бўлган суҳбатимиз-дан сўнг ана шуларни яна бир қарра хис этдик.

Маҳмуд АБУЛҲАЙЗ,
Сурхондарё вилояти

Ота сўзи олтинга топилмайди

2 март 1995 йил

«Оила ва жамият» 7 (179)

Улуг маърифатпарвар Маҳмудхўжа Беҳбудийнинг номи айниқса мустақилликка эришганимиздан кейин баралла янграй бошлади. Собик Шўро даврида у ҳақда турлича фикрлар билдирилди. Биров уни «...Туркистон деган ўлканинг бошлиғи эди», 1 деб гурурлаган бўлса, бошқаси «Беҳбудий буржуазия вакили эди» 2, деи уни бутун халқнинг душманига чиқарганиди. Бундай қарама-қарши фикрларни қўллаб келтириш мумкин.

Аслида-чи? Беҳбудий дунени бир бутун тушунган қалби даре инсон, энг аввало эса у худонинг барчамиз қатори бир бандаси эди. Динига собит бир муфтий, «ўзининг Туркистон болаеси эканини тушуниган бир йигит эди». У модиючиларга ўхшаб худони инкор қилмас, бидъатчиларга ўхшаб «ер бир ҳўкизининг шоҳида, ҳўкиз эса балиқнинг устида» деган сохта гапларга ҳам ишонмас, у тараққийетни инкор этмас эди. «Илми замоний исломиятга зарар қилмоқ, нари турсин, фойда этар» 3, деб дуневий илмлардан воз кечмас, бильақс уларни мактабларга тadbик этиш учун сай ҳаракат қилар эди. Бунинг учун эса бир неча китоб — дарсликлар езиб нашр этди. Янгича — жадид мактаби очиб, унга ҳовлисидан жой ажратди, уни китоб ва маблар билан таъминлади.

Еш авлодга биз тарихимизда эндигона янгича ўқимасдан, аждодларимиз биз ўқимоқчи бўлган китобларнинг неча-нечасини езиб кетишган, биз улар каби барча фанларни ўқиймиз керак, деган маънода қатор мисоллар келтиради:

«Туркистон «уламоларини ҳаммасини аҳволи ва таснифотини езмoқ лoзим бўлса, ушбу китобимиздан ҳам каттарoқ китоб тайёрламоқ керак бўлади. Шайхул раъис Ибн Сино Абу Али — лугат, мантик, жўрофия, мусиқа, аҳлок, киме, табиъат, мувофиқ ал-табиат, ҳикмат, тиб, нужум, илми табобат... юздан зиёда китоб тасниф қилгандурки, мусулмон кукамоларини аввалидур. Аксар китоби Оврупо тилларига таржима бўлган ва фараңгийлар «Овиссен» атайдурлар. Вафоти 428 санагадур. Абу Наср Форобий — замонидаги барча тилларни билар эканки, «қонун» деган асбoбини ижод қилиб экан. Барча тасниф қилган китоби етмиш қадар ва — илми таъхид, фикҳ, мусикий, риезий, ҳайфат, ҳикмат илмларига таснифоти бор. Вафоти 339 санагадур». («Мунтахаби жўрофияи умумий» китоби «Туркистон донишмандлари» бўлими 9-10 бетлар. 1905 йил). Шу зайлда 20 дан ортӣқ ва биз кўпчиликини ҳанузгача билмайдиган, Туркистонда яшаб ўтган олимлар ва улар езган китобларнинг номларини санаб ўтади.

Нега бугун биз Амир Темур, Алишер Навоий, Мирзо Улуғбек, Бобур каби машҳур саркарда ва уламоларимизни бот-бот тилга олаётимиз? Бу асосан ўзликни таниш, миллатни тараққий қилдириш, бунинг учун эса энг атоқли

монлар орасида ичкилик сотишга изи берган бўлсада, барибир «илм толиблардан узoқда сотилсин», деган талабида туради.

«...пивофурушлар тўғрисида арз этмоқ керак ва олан тезлик ила дўконлари орқасидан бошқалари кўпаядур ва бу сабаб ила ўғрилик, қатлғирот ва бадахлоқлик яна кўпаяр. Русларни ичгани бошқадур, авом мусулмон нихoят расволик ила ичадур. Мунинг олдини oлмоқ керакдур» (ўша манба).

Ичкиликнинг зарари ҳақида у доим езиб боради. Ичкилик миллатни маърифатдан — озодлик учун қилинадиган ҳаракатдан чалғитади.

Беҳбудий бир неча мақоласида «дўхтурга борамиз дардимизни айтолмаймиз, ўзимизда эса дўхтир йўқ» деб азият чекади ва букинг сабаби ҳам илм эканлигини бот-бот тилга oлади. Дуне матбуотидан табиблар, табобат ҳақида қизиқарли ва зарурий хабарларни газетада езиб ўқувчиларга ҳавола этарди. Масалан, «Самарқанд»нинг 40-сонида «Табиблар алади» сарлавҳаси остида шундай саноклар келтирилган. «Букув Русияда 25927 нафар табиб бор. Шулардан 23734 нафари эркак, 2193 нафари хотундир. Тиш табиблари 2576 нафар, ҳайвонот табиблари 4726 нафардур».

Беҳбудий ҳатто туғилишининг қамайини ва Германиядаги ҳисобот билан ўз ўқувчиларини таништиради.

«Германияда йилдан-йилга бола туғмоқ қамайиб келмоқда экан, чунончи

Аҳли таърих уламoсининг таҳқиқига қараганда бизни эски дунeда тамоку гиёҳи йўқ эди. Колумблар бу гиёҳ туҳумидан келтуриб Испанияга екдилар. 1517 санаси Оврупога тамоку исмлик бу заҳар мунтасир бўлди».

Шундан сўнггина ўзимизга кириб келди, дейди Беҳбудий ва унинг 9 зарарини санайди:

1. Диремиз аҳолисининг ҳар навъи касалга мубтало этиб, яна этилмоқдадур.

2. Барча табиб ва кимeтарлар тамоку ичкада заҳар сўйи борлигига мутафиқ (мувофиқ) дурлар.

3. Ҳар суратда истеъмoл этса тамоку зарари етар.

4. Фани киме тамокуда бир модда сaми (заҳар-муал). «ўлдирувчи» нашр этиб — никутин атагандур.

5. Тажриба ила собитдурки никутин бир қатраси бир итни ҳалок етар.

6. Тамокунинг тутуни одамга бошқа тутунлардан зиёда, зарар етар.

7. Бир емон одам тамокудаги заҳардан бир кишига бериб ўлдирадур.

8. Бошқа бир одам тамокудаги никутиндан қасддан очиб ўзини ўлдирадур.

9. Уч нафар кулл (ҳамма) бачалар бошини тамоку сўйи ила ювганда бечора болаларни учи-да 24 соатда охирагга сaфар этибдур» («Ойна» мажалласи, 1-сон).

Бу фактларни изоҳлашга ҳожат бўлмаса керак, деб ўйлаймиз. Ва нихoят

У ОРЗУ ҚИЛГАН СОҒЛОМ АВЛОД

боболарни ўрнат қилиб кўрсатиш эмасми? Худди шу таъвишни Маҳмудхўжа Беҳбудий асримиз бошида, ҳали мустамакка зулми остида эзилиб етганимизда амалга ошира бошлаганди.

Бундай тарбия усули натижасини ҳатто 1906 йили рус тилида чиққан «Самарқанд» газетаси ҳам эски мактабларда ўргатиладиган 3-4 йиллик сабоқни, Беҳбудий мактабининг болалари бир йилдаёқ ўзлаштириб олдилар, деб езганди. («Самарқанд» газетаси 1906 йил, 20 май).

Беҳбудий соғлом авлод деганда жуда кенг тушунчага эга эди, яъни унинг орзусидаги авлод диний, илмий жиҳатдагина эмас, балки жисман соғломликини назарда тутди. Дейлик, «Эҳтиёжи миллат» мақоласида шундай жумлаларни ўқиймиз мумкин:

«Бошқа миллатларга қаралса, кўрилулки мунтазам мактаблари бор ва ул мактабда диний илм устинда дуневий илм ва фанлар ҳам ўқилур, чунки дунeга турмоқ учун дуневий фан ва илм лoзимдур» («Самарқанд» газетаси, 1913 йил, 3-сон).

Бу кўчирма юқоридаги фикримизни яна бир бор тасдиқлаб, Беҳбудий илм-фанни қувватлаганини кўрсатиб турбди. Шундан сўнг у қатъий ҳулоса чиқаради.

«Замона илми ва фанидан бебаҳра миллат бошқа миллатларга поймол бўлур» (ўша манба).

Бундай илм фанларни егаллаш учун авлод жисман ҳам бақувват ва чаққон бўлиши лoзимдур. Беҳбудий замонасидаги ешларнинг жисмоний баркамол бўлишларига тўсқинлик қилувчи барча иллатлар билан кескин курашади. Ўзи муҳаррирлик қилиб нашр етган «Самарқанд» газетасининг бир неча сонларида кўкнорихўрлар ва Россиядан келтирилиб, мусулмонлар орасига тарқатиласанг пиво дўконларини ва пивоҳўрларни танқид қилиб чиқди.

Масалан газетанинг 26-сонида шундай хабарни ўқиймиз мумкин:

«Самарқанд шаҳрининг мусулмон қитъасидаги етти жойда пивофурушлик очилибдурки бул пивофурушлик халойиқни ҳозиргидан зиёда бадахлоқликларига хизмат қилуб авомни яна бузадур. Пивофурушлар... рухсат олган бўлсалар ҳам майдафурушлик қилар эканлар. Пиво дўконларидан баъзиси мактаб ва масжидни яқинидадур».

Бунда Беҳбудий Чор Россияси мусул-

1900 йилда ҳар минг кишига 37 бола туғулиб экан. 1907 сида 32 га, 1909 ида 31 га келибдур. Таваллуднинг озлиги шаҳарларда билинур экан, чунончи 1900 да Берлинда ҳар мингига 37 дан 34 га келибдур».

Маҳмудхўжа Беҳбудий нос, тамакининг зарари ҳақида ҳам жуда кўп тўхталган. Унинг езган мақоаларини бошқа нашрлар ҳам кўчириб босишган. Беҳбудий ўзи муҳаррирлик ва ношрирлик қилган «Ойна» журналининг биринчи сонида «Тутун еинки Тамоку» сарлавҳали мақола езади. Бу мақоланинг акс-садоеси эса яна бир неча сонларга давом етади.

«Тутун, тамоку надур? Тамоку Америкадан келтирилган табаққум — исмлик гиёҳни барг япроқларига берилган исмдур. Табак қалимаси Америкадаги жазиралардан келгандур. Руслар — табак, турклар — тутун, араблар — духон дерлар».

Шул тариқа Христафор Колумбнинг Америкага бориб қолгани, у ерда яшагани ва тамакини маҳаллий халқда кўриб, «...Колумб асҳобалари ҳам анча одат етадур. Ва ул кунги бизни нос-папирусчилим ила чекадургон тамокумиз эди.

барча ота-боболаримиз қатори еш йигитчаларнинг жинсий тарбияси учун ҳам қайгурган. «Ойна» мажалласининг 53-сонидаги мақоаларидан биринда еш йигитчаларни турли хил емон одатлардан қайтарган, унинг оқибатларини табиблар каби ўқувчиларни хабардор қилган. Кўриниб турибдики, Маҳмудхўжа Беҳбудий барчани келажак авлодни ҳар тарафлама соғлом ўстиришга чорлайди. Унинг орзуси амалга ошганига мустақиллигимизга тўрт йил бўлапти. Соғлом авлодни тарбия этишимиз учун эса Беҳбудий ўғитларини едимиздан чиқармаслигимиз ва бунингучун қилган ишларимиз бoбoмиз руҳининг шoд бўлиши учун ҳамдир.

Ҳ. САИДОВ,
А. ҚУРАҲМЕДОВ.

1. Вадуд Маҳмуд. «Маҳмудхўжа Беҳбудий», «Меҳнаткашлар товуши», 1920 йил, 8 июл.

2. М. Ваҳобов, «Ўзбек социалистик миллати», Тошкент, 1971.

3. «Ешларга муурожаат», «Ойна» журналы, 1914 йил, 21-сон.

ОНА БИЛАН БОЛА — ГУЛ БИЛАН ЛОЛА

Маълумки, бирор одам вафот этса, жано за қиш олдидан домла-маммо мархумнинг энг яқин кишисидан (угли ёки отасидан) сурайди:

— Мархум тириклик вақтида бирор кишидан пул ёки бошқа буюм олиб қардор бўлган бўлса, қарз берувчи далил, гувоҳ билан қарзини талаб қилса, шу қарзни узишга қодирмисиз?

— Албатта, қодирман, дейди мархумнинг яқин кишиси кўпчилик олдидан.

Шундан сўнг мархумнинг жанозаси ўқилади. Бу қадимий, қатъий удуимиз. Бундан шунинг аниқлиги мумкин, қардорлик инсон учун энг даҳшатли ҳолат. Шу туфайли ҳар бир инсон тириклик вақтида бировдан қарз бўлса, албатта узишга ҳаракат қилади. Мен шу муаммо масаласида 2 та воқеанинг гувоҳи бўлганман:

...1942 йили уруш давом этаётган бир вақтда 90 ёшга борган бобом касал бўлиб ётиб қолди. У киши шариат қонун-қоидаларини жуда яхши билувчи эдилар. Бобом 20-30-йилларда чопонпурушлик қилиб, уша вақтда ҳар қимдан олган-берганларини алоҳида бир дафтарга ёзиб қўйган эканлар. Ётиб қолганликлари туфайли уша дафтарни бир чеккасидан ўқиб чиқадилар ва унда шундай жумлага қўзғалиш тушди: Довуд базоздан бир тўп чопонлик мато олинди. 82 сум (қарз).

Бобом шу жумлани ўқиб ўйлаб қолди. Шу ҳафтадан бундан 10 йил муқаддам бўлиб ўтди. Дам олиш кўни эди. Саксон ёшларга қўзғалиш Абдулла ота хонадонимизга набираси билан ташриф буюрди. Саломлашган, бир пиёла чой устида отахон бу сўзга қўзғалиш мақсади нима эканлигини аста-секин тушунтирдилар:

— Ёдингизда бўлса керак, бир вақтлар отангиз Муллапулат (қўпчилик отамни шундай аташади) билан қардорлор дўст эдик. Мен бундан 30 йил илгари катта қизим Раънони узатганимда отангиз менга қув

лининг ярмини сотишга тўғри келди. Аммо бобомнинг бу талабини амаги ошириб бўлмади. Чунки бобомнинг биринчи аёллари (менинг буюм) 20 йил аввал вафот этган бўлиб, бошқа аёлга ўйланган эдилар ва кичик буюмидан 4 та фарзанд бўлиб, ҳовли-жойини сотиш имкони йўқ эди. Қувлар туламоқчи бўлганда, бобом бунга қўнмадилар. У ҳалол мулкидан бўлиши керак деб, туриб олдилар.

Ана шунда онам бечора қўзғалишга ётиб келиб (Нуринисо Мулла Аҳмад қизлари):

— Отамни бундай қийин аҳволга солиб қўймайман. Келингизимда менга қилган нарсалардан сотиб тулайман,— деди.

Тўхта ҳолам ҳам ойимга қўшилиб, айрим ортиқча тақинчоқларини сотиб мен ҳам отам учун тулайман деб туриб олдидан. Шундай қилиб Довуд базознинг набирасини топиб келдилар. У кўп болали бўлиб шу кўнларда анча қийналиб юрган экан. Во

бўлиш Воҳидга (отини узгартирдим) 1958 йилда 3 минг сум қарз берган эканлар. Воҳид асли фарғоналик бўлиб, Тошкентга ўқишга келган. Аммо институтга кирилмагач, отангиз яшаб турган маҳаллада ижарали уйда турган. У шу маҳалла одамлари билан яхши муомалада бўлган, ҳатто ҳар кўни масъутига намозга қатнашиб турган. Шу туфайли маҳалла аҳли уни ёқтириб қолди. Шунда Воҳид отангизга маъқул келиб, хайрли ишга қўл урадилар ва менга шу йигитнинг сиз ичкўев қилиб олинг, анча одоли қўринади деб таклиф этидилар. Муллакамнинг илтимосларини қайтара олмади, уни ичкўевликка қабул қилдим. У бир неча вақт троллейбус ҳайдаб қизим билан яхши яшади. Аммо беш фарзанднинг отаси бўлганда қилиқ чиқариб, рафиқаси билан нари-берига бориб қолди. Бир-икки марта қишлоғига бориб, анча вақт қўлиб кетди. Воҳид уйланаётган вақтда отангиздан олган қарзини ҳали ҳам ўзмаган экан. Бир кўни муллакамдан қарз олган экансан, бериш керак деб қувга айтдим. У бераман деб

ваъда қилди. Аммо бўйинидаги қарзни бермай, номард қув отангизга берган тилхатни қизимга ташлаб, юртига бутунлай жўнаб қолди. Бунга ҳам анча вақт бўлди. Бу орада раҳматлик отангиз вафот этилар. Аммо мен шу қиёмат қарзни узишга мажбурман. Чўнқи шариатда қув ҳам қайнота учун

фарзанд ҳисобланади. Шу туфайли мен келтирган 300 сум (1961 йили пул ўзгарди) пулни сизга бераман, катта угил сифатида қабул қиласиз, дедилар отахон. Мен у кишига эътироз билдирдим:

— Бу нарсдан менинг хабарим йўқ. Иккинчидан, пулга заруратим йўқ, бермасангиз ҳам розиман.

Абдулла ота кескин гап айтдилар:

— Йўқ, олмасангиз, мен жафа бўлам...

Пулни оллатиб, отамнинг бир насиҳатлари едимга тушди.

— Болам, мабодо уй-рўзгорингдан бир-икки юз сум ортса, ҳеч оғринмай қабристон ободончилигига сарф эт. Пулни биронинг қўлига бермай, унинг ҳаражат қил, мазорга манзарали дараклар, тулар экни зарур.

Отамнинг насиҳатларини бажо келтирдим.

Назаримда ўзбекнинг ўзига бекиги нимада? деган саволга ушбу мисолларда жавоб топиш мумкин. Ўзбекнинг бекиги унинг ДИЕНАТИ!

Ёшларимиз ДИЕНАТИ кекса аялдан қолган энг муқаддас фазилат ва энг бебаҳо мерос сифатида ардоқлашлари, унга бир умр содиқ қўлиб, зурриятларига ҳам ана шундай тарбияни мушарраф этмоқлари ҳам қарзу ҳам фарзидир.

Ҳамидулла Муллапулат угли
ЙУЛДОШЕВ
фахрий педагог

ҚИЁМАТ ҚАРЗ

қеани тушунган, у нима билан мени хурсанд қилсанлар ҳам бобом учун розилик бераман деди, кўпчилик олдидан. Ниҳоят, ойим ва ҳолам келтирган нарсаларни пулга қақиб (уша вақт нархи буйича 10 минг бўлди) базознинг набираси рози қилинади.

Шундан сўнг бобом ҳафта ўтмай вафот этилар.

Иккинчи воқеа бундан 10 йил муқаддам бўлиб ўтди. Дам олиш кўни эди. Саксон ёшларга қўзғалиш Абдулла ота хонадонимизга набираси билан ташриф буюрди. Саломлашган, бир пиёла чой устида отахон бу сўзга қўзғалиш мақсади нима эканлигини аста-секин тушунтирдилар:

— Ёдингизда бўлса керак, бир вақтлар отангиз Муллапулат (қўпчилик отамни шундай аташади) билан қардорлор дўст эдик. Мен бундан 30 йил илгари катта қизим Раънони узатганимда отангиз менга қув

Абдул Ғани Жума сурати

ЭЪТИҚОД

Бугунги саодатманд кўн. Аллоҳнинг ўз банди мўминларини бир ой мобайнида ўтказган синовларига яқун ясайди. Қалбида дини исломга муҳаббати бўлганлар, эътиқодли ва сабрбардошли мўминлар бугун Ўратганнинг олдидан ёруғ юз билан Ҳайит номози сари шошилмоқдалар. Зеро, бугун — Аллоҳ уларни эшитидаган, барча ибодатларини ижобатга қабул этадиган кўн ҳамдир.

Ҳўш, ушбу дамлар бизнинг вужудимизда, жисму жонимизда, ақлу эътиқодимизда нелар содир бўлди? Ўн тўрт асрдан буюн аҳли мўминини ҳидоят сари ундаб келаётган Қуръони карим нозил бўлган ушбу ой қизни нималардан огоҳлантирдию, нималарга умидвор этди?

Даставвал, биз бу қарчи дунёнинг барча фиску фуҷурлари, кирди-қорларидан, тав-қисиз ва қарам-сиз инсонлари-ю, жирканч ва нопок неъматларидан юз ўгиришни ўргандик, иродаимиз мустаҳкамланди, руҳан ва ақлан покизаландик, нафсоний ва шаҳвоний орзу-хаваслар абаслигига яна бир бор амин бўлдик. Зотан, пайғамбаримизнинг муборак қаломлари билан айтганда, рамазонда ихлос ва эътиқод билан Аллоҳнинг марҳаматидан умидвор бўлиб, рўза тутган кишининг ўтмишидаги барча гуноҳлари мағфират қилинади.

Бир кўни Аҳмад бин Қайсдан сўрабдилар:

— Сизнинг ёшингиз улуг. Рўза тутиш жисмонан заифлашингизга сабаб бўлмасмикин.

У жавоб берибди:

— Мен ўзимни узоқ сафарга тайёрламакдман. Аллоҳга итоат этишга сабр қилиш, унинг азобига сабр этишдан кўра енгилроқдир.

Дарҳақиқат, бу фаний оламга ҳеч нарсаси устун бўлмайди. На зару зийнат, на гўзаллик, на мансаб машварат... Нақл қилишларича, жаннатда биттагина эшик бор. Унинг номи Райюн деб аталаркан. Рўзи маҳшарда у эшикдан фақат рўза тутганлар қирадилар. Улардан бўлак ҳеч кимса бу эшикка яқинлаштирилмайди.

Биз бу муборак ой ичида не бир улуг кўнларни, не бир қўлғў тўнларни ўтказмадик. «Лайлатул қадр» тўни ҳаммамиз бедор бўлдик. Ул зоти мукаррамнинг раҳмат ва марҳаматидан умид кўзи билан қараб тунда тоат ва ибодат билан машғул бўлдик. Зеро, Аллоҳнинг қаломи шарифлари — Қуръони карим-

САОДАТМАНД ИНСОНЛАР

да ҳам «Лайлатул-қадр» тунининг фазилати сизга аёнми? «Лайлатул-қадр» кўнининг фазилати минг ойдан кўра ҳам афзалроқдир. Бу тунда Аллоҳнинг изни билан ер юзига фаришталар ва Жабрайил хайру барокот билан бирга тушадилар. У тўн тоғ отгунга қадар раҳмат тундир. («Қадр» сураси) деб таъкидланади.

Биз рўзани диний исломда фарз бўлган улуг ибодатларнинг учинчиси деб атадик. Аслида рўза пайғамбаримиз алайҳис саломнинг Мадина шаҳрига ҳижрат қилганларининг иккинчи йили фарз бўлган. Аммо башарият тарихида бунга қадар ҳам баъзи бир халқларда рўза одат бўлган. Бу ҳақда Қуръони каримда шундай дейилади: «Эй Йўмон келтирган бандалар, рўза тутишлик сизлардан илгариги халқларга фарз қилингандек, у сизларга ҳам фарз қилинди. Ажаб эмаски, сизлар тақво аҳлидан бўл-

сангиз». Мозий битикларининг шаходат беришларича, мисрликлар ўз байрамларида рўза тутганлар. Уларнинг руҳонийлари ва қоҳинлари ҳар йили етти кундан етти ҳафтагача емакдан тийилганлар. Чинмочин, юнон, рим ва италияликлар ҳам маълум кўнларда рўза тутиш билан машғул бўлганлар. Таълиф Абдул-қадир Шайхнинг ёзишича, яҳудийлар Қуддуси шариф (Иерусалим)нинг вайрон қилинганини хотирлаб ҳар йили бир ҳафта рўза тутадилар. Уларга таврот еттинчи ойнинг ўнинчи кўни ва саккизинчи ойнинг тўққизинчи кўни рўза тутишликни фарз қилган. Улар гуноҳларини ювиш учун ҳар йили яна бир кўн рўза тутиб беришни одат қилганлар. Масажийларнинг пайғамбари Исо алайҳис салом ҳам пайғамбар бўлишдан илгари йилда қирқ кўн рўза тутган.

Табиийки, орамизда рўзани тугал тутганлар билан бир қаторда айрим сабабларга кўра бу ибодатни мақомига етказолмай қолганлар ҳам бор. Улар тааж-жубга тушмасинлар, ҳижолат чекмасинлар. Аллоҳнинг марҳамати улуг. У ҳар нарсани қўғувчи, билгувчи ва жоиз топса, кечиргувчи, мағфират қилувчи зотдир. Қуръони каримда айтилишича, қасалманд ва мусофирчиликда бўлганлар рўзани бошқа кўнлари тутиб беришлари, рўза тутишга чидай олмаганлар бир мискинни икки марта тўйдиган миқдорда фида бериши лозим. Бироқ, фидадан кўра, рўза тутиш билан афзалроқ эканлиги ҳам баён этилар. Шунингдек, қазо кўнларини мумкин қадар тезроқ адо этмоқ жоиздир. Аммо ийд кўнларида, ийди қўрбондан сўнгра уш кўнга, ёлғиз жума ва ёлғиз шаба кўнлари нафани адо этмак

макруҳдир.

Халқимизда байрамларга тайёргарлик кўриш ва уни шодухурамлик билан ўтказиш одат тусига кириб қолган. Мана бир неча йилдирки, ийди Фитр ҳам Президентимизнинг Фармони олилар билан дам олиш кўни деб эълон қилинди. Худди ҳар йилгидек бугун ҳам Ҳайит намозидан сўнг ҳар бир оила кўни қўни-қўшни, дўсти-биродарлар даврасида хушнудлик билан ўтказмоқликлар, табаррук қариялар ва қасалмандларни зиёрат қилмоқликлар, савобли ва хайрли ишлар билан машғул бўлмоқликлар лозим.

Жон учун закот, бадан учун риёзат, яхшилик учун даъват деб ҳисобланмиш рўза ҳар биримизнинг қалбларимизга нур, жисм жонимизга шуур олиб кирганилигидир. Бу йилгиси биз учун янада мароклироқ кечди. Негаки, ибодатларимизнинг интиҳоси Мисрлик кино усталари яратган кўп серияли «Мухаммадур Расулulloх» фильми билан муштараклашиб кетди. Рўзадорлар ҳар кеч ифторликдан кўра ушбу асар давомини кутдилар. Ислам динининг пайдо бўлиши, унинг ер юзи сари тарқалиши, пайғамбаримизнинг қаломларини тинглаш ва дин учун бўлган жангу жадаллар, даъватлар, курашларни жонли тинсолларда кўриш биздаги ибтидоий билимларни мустаҳкамлади, барча ибодатларимизнинг босамар эканлигини яна бир бор исботлади. Ҳайит кўнлари ана шундай хайрли ишларни эсламоқ, яхши инсонларнинг амалларига қўшилмоқ барча мўмин ва мўминларга эзгулик ва барқамоллик тиламоқ саодатлидир. Саодатли ўлкада ва саодатманд инсонлар орасидаги умргузаронлик эса бахт ва барокот қасридаги ҳаётнинг ўзгинасидир. Улуг айёмдаги тилагимиз ҳаммиса шу: сиз биродарларни ана шундай саодатманд ҳаёт ҳеч қачон тарқатмасин.

Жўшқин

Олтин, қумушининг эскиси бўлмас,
ота-онанинг баҳоси бўлмас.

ГЎЗАЛЛИК СИРЛАРИ

ПАРВАРИШДА ГАП КЎП

40 ёшдаги аёлни 17 ёшли шахзода севиб қолганлигини эшитганмисиз?

Дастлаб одамлар аёлнинг макр-ҳийласи ҳақида гапира бошлашди. Лекин ҳеч қандай жодуга ўрин йўқ эди.

Аёлнинг тип-тиниқ юзларига, сурмали кўзларига боққан, нафақат шахзода, балки сарой хонимлари ҳам мафтун бўлиб қолишди.

Дарҳақиқат, бу каби гўзал бўлишни ҳар бир аёл истайди. Фақат хоҳиш бўлса бас, бу мақсадга эришиш у қадар қийин эмас экан:

Зирани ивитиби юз ювилса, рангни очади.

Эрталаб юз ювишдан ўн-ўн беш минут илгари юзингизга қаймоқ ёки қатик суриб, сўнг-ра илиқ сувда ювсангиз юз териси юмшоқ ва латофатли бўлади.

Юз териси қуруқ ёки устига доғ тушган бўлса, лимон,

бодринг, петрушка дамламасини суриб, 10-15 дақиқадан сўнг ювасиз.

Эрталаб седана ейиш юзни қизил қилиб, рангни очади.

Майдаланган бодринг пўчоғи устига икки стакан қайноқ сув қуйиб, тўрт соат тиндириб қўйилади. Кейин сузгичда сузилиб

юз ювилса, юзингиз оқаради.

Битта тухум сариғи, юз грамм сметана, яримта лимоннинг шарбати сиқиб, аралашма юзга сурилса, юзни тозалаб, озиқлантирибгина қолмай, оқартиришда ҳам яхши воситадир.

Н. НАМОЗОВА.

Г. Абдурахимов сурати

ФОЙДАЛИ МАСЛАХАТЛАР

Теридан бўлган пойафзалга ҳафта икки марта крем суртиш шарт. Акс ҳолда пойафзал ўз тузилишини йўқотиб, тез ёрилади.

Қаттиқ бўлиб қуриб қолган пойафзални кана кунжут ёғи билан артсангиз юмшайди. Пойафзални мойлаганда пастдан юқорига қараб мойланг. Шунда текис чиқади.

Чой содасини ҳамирга солишдан олдин устига бироз сирка қуйилса, ҳамирдан сода ҳиди келмайди.

Даструмолчани ювиш олдидан туз солинган сувга ивитиб қўйсангиз, кйри жуда тез кетади.

Сумка ёки куртқаларга ўрнатилган замок осонгина очилиб-ёпилиши учун юмшоқ қалам ичидаги кукунни майдалаб суриб тулинг.

Чилчўп билан эланаётган тухум оқсизига озгина туз қўшилса, у тез кўпиради.

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

Ҳурматли курсдошим ЗИЕДА!

Мен сизни яқинлашиб келаётган 8-Март баҳор байрами билан кутлайман. Эртанги кундаги барча ўқиш ва ишларингизда улкан зафарлар ер бўлсин.

Курсдошингиз НУРИДИН Тошкент шаҳри, Талабалар шаҳарчаси

Қимматли ва азиз меҳрибон онажонимиз БУВАЙДА ДОСМЕТОВА!

Биз сизни яқинда 63 ёшта тулишингиз ва 8-Март Халқаро хотин-қизлар кўни билан чин дилдан табриклаймиз. Сизга марҳаматли ва мурувватли яратувчимиз Тангри таолодан соғлиқ, бардамлик сўраймиз. Илоҳ, биз фарзандларингиз бахтига доимо омон бўлинг. Хонадонимизда ҳаминша қувишлай ерқин нур сочиб тулинг. Биз, яъни 9 фарзандингиз, тўрт келинингиз тўрт кувингиз, йигирма олти неварангиз хизматингиздан чарчамайлик. Барча оила-аъзоларингиз но-

мидан

НУРИДИН

Сайрам тумани, Қорамурт қишлоғи.

Меҳрибон ва муътабар онажонимиз Зоҳида СУЛАЙМОНОВА!

Биз сизни баҳор байрами ва 8-Март таваллуд кўнингиз билан муборакбод этамиз. Сизга соғлиқ-омонлик, боний умр тилаймиз. Ҳамиша фаслу баҳор янглиг яшнаб туришингизни Оллоҳдан сураб қолувчи фарзандларингиз

Нодирхон, Яшнаржон, Зафаржон. Хонобод қишлоғи, Бериуи 76-уй

Азиз МАҲФУЗАХОН!

Биз сизни 4-Март таваллуд кўнингиз билан табриклаймиз. Сизга ҳаминша соғлиқ-саломатлик, оилавий бахт камроҳ бўлишини тилаб қоламиз. Бахтимизга соғ, бошимиз узра соябон бўлинг.

Турмуш ўртоғингиз МИРСАИДЖОН, фарзандларингиз ЗАҲРОХОН, ТОҲИРЖОН

Қўйиқ-7, 5-уй, 41-хонадон

ҲАМИША ХИЗМАТИНГИЗДАМИЗ

Газетамиз ташкил этилганга 3 йилдан ошди. Бу қисқа вақт мобайнида газетамиз орқали сиз азиз муштарийларга озгина бўлса ҳам яхши кайфият, эзгулик бахшида этган бўлсак, демак биз бурчимизни адо этибмиз.

Сиз билан оила манзуида қўлаб суҳбатлашганимиз туфайди оила деб аталмиш муқаддас даргоҳларнинг мустаҳкам-ланишига, равнақига сабабчи бўлди. Айниқса, газетанинг танишув эълонлари орқали қўлаб йигит-қизлар бахтини топиб оила қурганлиги қувонарли ҳолдир, албатта.

Мухтарам муштарийлар ва оила қуриш истагидаги азизлар! Биз бундан кейинги фаолиятимизда ҳам сизнинг оилавий ташвишларингизда энг яқин суҳбатдош, мададкорингиз бўлиб қоламиз. Биламиз, сиз узоқ-яқинда истиқомат қилганингиз ёки тортинишингиз боис таҳририятимизга келолмайсиз. Агар бу муаммо бўлса, ҳеч ихтилолмай газетамиз манзилининг Оила бўлимига мактуб йўлла-нг. Фақат турар-жой манзилингизни аниқ кўрсатинг.

Биз ҳаминша сизнинг хизматингизда-миз.

Танишув ва эълонлар умумий баҳоси — 60 сум.

Табриқ эълонлари бир босма белги (тиниш белгиси) — 20 тийин.

Эълонлар суммасини жойлардаги алоқа бўлимлари орқали газетамизнинг манзилга жўнатишингиз мумкин.

Бизнинг манзил: 700078 Мустақиллик, 5-бино. Счет рақамимиз: Юнусобод ПСБ р/с 002609833 код 172632304.

ДЕРАЗА

ЁЛФОН ХАБАР УЧУН

Ислон Республикаси Эронда ёлгон хабар тарқатаётган матбуот ходимларига турли хил жазолар тайинланаётган экан. Яқинда маҳаллий ҳафталиклардан бирининг муҳбирига нотўғри маълумот тарқатгани учун 74 дарра уриш ва уч йил мобайнида мутахассислиги бўйича ишламаслик жазоси берилди.

ЭНГ КЕКСА ТИМСОХ

Екатеринбург ҳайвонот боғида эзининг нодирлиги билан машҳур бўлган Ниль тимсоҳи дунёдан кўз юмди. У нафақат Россиядаги, балки бутун Европадаги ҳайвонот боғларида кексалиги ва катталиги жиҳатидан ягона жонзот эди. Тимсоҳнинг ёши 110 ёки 115 ларда бўлиб, узунлиги 3 метрдан ошди-роқни ташкил этган. Унинг бундай узоқ яшашига ҳайвонот боғидаги ҳаво ҳароратининг етарли даражада нормаллиги сабаб қилиб кўрсатилмоқда.

СУДГА МУРОЖААТ

Техрон шаҳар судларининг бирига 100 ёшли қария хотини билан ажралиши тўғрисида ариза билан мурожаат қилди. Унинг айтишича, тўйгача ва тўйдан кейин ҳам оиласи билан ҳеч чиқиша олмаган. Аммо 47 йиллик умрини болалари учун шу хотин билан ўтказишга мажбур бўлган. Энди эса болаларининг барчаси вояга етишиб ота-она қарамогига муҳтож эмас экан. Шунинг учун қолган умрини эркинликда ўтказишга қарор қилган эмиш.

АРАБЛАР ҲАМ БОЛАЖОН ХАЛҚ

Миср таълим вазири доктор Ҳусайн Комил Баҳовуддиннинг таъкидлашича, тўрт миллионга яқин ўқувчини бепул овқатлантириш учун ҳукумат томонидан ажратилган маблағ миқдори бу ўқув йилида 95 миллион Миср жунайҳини ташкил этган. Таълим вазири овқатлантиришга катта аҳамият бергани ҳолда, ушбу тадбирни кенгайтиришга ва мамлакатда мавжуд таълимнинг ҳамма босқичларида ўқиётган 12 миллион ўқувчиларнинг ҳаммасини овқатлантиришга оид махсус дастур асосида иш олиб бормоқда.

ҲАЙВОНОТ ОЛАМИГА ҒАМҲЎРЛИК

Мисрда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, экология қонунини амалга ошириш бўйича тузилган лойиҳада 54 турдаги парранда ва жонзотларни овлаш, тутиш, бошқа ерга кўчириш, ўлдириш, тирик ва улик ҳолда сотиш таъқиқланади.

Руйхатда «Ал-Ақаба» қурфазидоғи, «Таба» дан то «Раас» Мухаммадгача қўзилган районда қушлар, балиқ, садаф, денгиз маржони ва бошқа сув ости мавжудотларини тур ёки портловчи моддалар ёрдамида овлаш ёки тутиш ҳам ман этилган.

Хорижий матбуот хабарлари асосида тайёрланди.

ОТА БЎЛМАГУНЧА ОТА ҚАДРИНИ БИЛМАЙСАН

“Сизларнинг ҳар бирингиз аёлларингизни ўзларингизни севгандай севингизлар”.

Жамиятнинг оила деб бошланувчи тушунчасининг асосини ташкил қилувчи ушбу ибора қадимий илоҳий китобларнинг бирдан олинди.

Бу иқтибосдаги севги сўзига алоҳида эътибор берилишини истардик. Чунки ҳар бир оилада севги устивор бўлар экан, бундай оилада ҳамма нарса, жумладан оиланинг руҳий муҳити ҳам соғлом бўлади ва қайси бир мутафаккир айтганидай: “Севгидан гўзал фарзандлар туғилади”.

Севги, муҳаббат ҳақида кейинроқ баътафсил тўхталармиз. Мана шу туйғу

ри ҳам унинг руҳий муҳитига жиддий таъсир қилади.

Биз ҳаётимизда оламшумул воқеалар гувоҳи бўлмоқдамиз. Буюк Шарқ ўз урф-одатларини, аънааларини, қадриятларини тиклаш жараёнини бошдан кечирмоқда.

Шарқ оиласини 70 йиллик европалаштириш жараёни барҳам топиб, ўзининг гарб оила тушунчасидан ўтган исқанжа даврида ҳам, ва ҳозирги кунда ҳам устунлигини исбот қилмоқда. Бунга эса ўзимизга ҳос бўлган оила руҳи катта ижобий таъсир қилди.

Оилаларимизнинг мустаҳкамлиги, руҳан соғлом ва мўътадиллигининг асосий сабабларидан бири авлодлар силсиласининг қадрият сифатида унутилмаслигида эканлиги аён бўлмоқда.

Демак, оила руҳий муҳитига жиддий таъсир қилувчи омиллардан бири оилалардаги авлодларнинг ўзаро, оталарнинг болаларга, болаларнинг оталарга муносабатини жиддий ҳисобга олиш экан.

Биз ҳаммамиз она қорнидалигимиздан бошлаб оила аъзосига айланамиз. Чунки айнан бизни ҳисобга олиб онамизга у пайтларда оғир жисмоний иш қилишга ижозат берилмайди, уларнинг кўнгли истаган нарсани топиб берадилар, овлоқ қолдирмайди ва ҳоказо.

Демак, оила руҳий муҳити бизнинг дунёга келишимиз борасидаёқ маънавий жиҳатдан эҳтиёт қилинади. Мана шу ва шунга ўхшаш чоралар қўрилган оилада бола туғилиши оилани маънан бойитиб, руҳан мўътадиллаштирилади. Келгуси фарзандга соғлом оилавий замин яратилади.

Бу билан демоқчимизки, оилани руҳан мўътадиллаштиришда бола пайдо бўлишини ижобий йўлда қўллаша бўлади.

Оила руҳий муҳитини соғломлаштиришдаги бу биргина мисолни келтирар эканмиз, оила учун, унинг аъзоларининг инсонийлик фазилатлари учун, маънан соғломлашуви учун энг қадимий ва энг сирили табиий-биологик, яъни жинсий қўшилиш ва кўпайиш ва натижада насл қолдиришнинг маънавиятга таъсирини кўрсатдик холос.

Юқорида айтганимиздек, фақат маъ-

навият кучли оиладагина руҳий муҳит соғлом бўлади. Оила аъзоларида қанчалик бир-бирларига ҳурмат, бир-бирларини тушуниш, ўзаро ҳамдам ва ҳамжиҳатлик кучли бўлса, ҳамма ҳаракат, истак ва иштиёқларида муҳаббат устиворлик қилса оилавий руҳий муҳит соғломлашиб боради. Аммо маънавиятга

Рамзий қилиб айтганда, оила тушунчаси Шарқда моддий томонларини йўқотмаган ҳолда биринчи ўринда маънавий бўлиб буюк Саъдийнинг:

“Агар кўнглимни шод этса ўшал Шерози жонони.

Қаро холига бахш этгум Самарқанду Бухорони...” сатрларига ҳамоҳанг тур-

ОИЛАДА РУҲИЙ МУҲИТ

Рукни руҳшунос олим Маҳмуд Йўлдош олиб боради

Абдул Гани Жума сурати

ҳукмрон бўлмаган оилада руҳий муҳит носоғлом бўлиши ҳаммага аён.

Оила деганда биз қадим-қадимлардан одамлар орасида жуфтлик ҳолатда яшашни кўзда тутамиз. Аммо замонлар ва жаҳонлар халқлари орасида бу тушунчага ҳар хил қарашлар бўлган. Жумладан, кўпхотинли ва кўпэрли оилалар, эр ва хотин томонидан ижтимоий ҳуқуқ ва мажбуриятларни тан олиш ва олмаслик ҳоллари, ҳуқуқ жиҳатидан мустаҳкамланган ва умуман ҳуқуқни тан олмаслик ҳоллари бўлган. Аммо томонлар, яъни эр ва хотиннинг жуфтлашувидаги маънавият улар орасида доимо бўлган.

Маънавий жиҳатдан эр ўзини хотинга, хотин эрга яқин тутган жойдагина оила ҳақиқий маънода юзата келган.

Биз бу ҳолда кишиларнинг оила тушунчасидаги табиий-биологик (жисмоний алоқа, бола туғилишни), иқтисодий (мол-мулк, уй-рўзгор ва бошқа), ҳуқуқий (никоҳнинг ўз замони талабидида қонунийлиги) томонларини инкор қилмаймиз. Оиланинг бу томонла-

дарз кетар экан (бу ҳол ниҳоятда кўпқиррали ва кўпқўринишли бўлади), оила руҳий муҳити инкироз томонга юз тутайди.

Келгусидаги суҳбатларимиз мана шу оила руҳий муҳитига ижобий ёки салбий таъсир қилувчи қирралар ва қўринишларга бағишланади деган умиддамиз.

Биз юқорида суҳбатимизни “ўзларингизни севгандай севингизлар” деб бошлаган бўлсак ҳам, муҳаббат мавзусини сал кенгроқ олиб икки жинс, икки шахс орасидаги севги сифатида орқароққа сурмоқчимиз. Ва шу билан бирга суҳбатимизни оиладаги фарзандга бўлган муҳаббатдан бошламоқчимиз. Бу рамзий фарзандни вояга етказиб, севги ешига олиб бориб ва ўша пайтда севги, муҳаббат мавзусини бошласак маъқул бўлар деган умиддамиз. Шундангина еш ўқувчиларимиз маънан муҳаббат мавзусига пайдар-пай тайерланадилар.

ган.

Аммо биз бу тушунчани қизил империянинг бутун умри давомида моддийлаштиришга уриндик ва ана бир Шарқ мутафаккирининг ҳазиломуз ёзган куйидаги сатрларига тенглаштиришга ҳаракат қилдик:

“Хуросонлик каби берсанг менга бир коса бугрони

анинг хидига бахш этгум Самарқанду Бухорони”.

Буюк Шарқнинг буюклиги шунда бўлиб чиқмоқдаки, шарқликлар оила, оила руҳиятини сақлаб қолишда ҳеч қачон майдалашиб ва “моддийлашиб” “бир коса бугро” маъкейга тушмаганлар.

Шундай қилиб келгуси суҳбатимиз маънавий соҳада, оила ва унинг фарзандга муҳаббати ҳақида бўлади. Савол ва мулоҳазаларингизни кутамиз, чунки улар суҳбатимизнинг жонли бўлишига астойдил асқотайди.

Савоб

МУҲИМИ ЭЪТИБОР

Инсонпарвар мамлакатимизда бугунги кунда ўнлаб хайрия жамғармалари борки, уларнинг иши, бутун фаолияти фақат ва фақат савоб ишларга йўналтирилган. Кам даромадли оилалар, ногирон ва ёлғиз яшаётганлар ана шу жамғармаларнинг мурувватидан баҳраманд бўлаётганликлари ҳақида гапирадилар. Инчунин жануб ўлкаси Сурхондарёда ҳам шундай. Агар биргина вилоят Қизил Ярим ой жамияти фаолиятини кузатадиган бўлсангиз, бунга кўплаб мисоллар топасиз.

— Япония Қизил хоч жамияти томонидан юборилган инсонпарварлик ердами сифатидаги дори-дармонлар вилоят шифохоналарига уларнинг тақсмоти асосида тарқатиб берилди, — дейди вилоят Қизил Ярим ой жамияти раиси Раҳимқул Акбаров, — ўтган йили Халқаро қариялар кун муносабати билан уч тонна шарни бўлиб бердик. Виллоятимизда яшаётган 514 нафар ногиронлар, уруш ва меҳнат ветеранлари, ёлғиз кишилар, кам таъминланган кўп болли оилаларни ўз васийлигимизга олганмиз. Уларга 37 нафар ҳамшира ва 12 нафар кичик тиббий ходимлар бириктириб қўйилган. 105 киши Қизил Ярим ой жамиятига тегишли палаталарда даволаниб чиқибди. Юқорида санаб ўтилган тоифадаги 98 нафар фуқарога 20407 сўм ҳада

қилдик. Тўғри, биз берган бу пуллар шу куннинг ўлчови билан олиб қараладиган бўлса, унчалик кўп эмас. Лекин, энг муҳими эътибор. Гоҳида одамга бир оғиз илик гап, дўстона муносабат ҳам энг катта совғанинг ўрнини босиб кетади.

Вилоят Қизил Ярим ой жамиятида 63 киши ишлаётган. Ўтган йили 13 киши республика ўқув марказида маляка ошириб қайтди. Биласизми, барча ерда бўлгани каби бизда ҳам маляка, моддий масала нозик муаммолардан бўлиб турибди. Жамият раисининг айтишига қараганда, Денов, Ангор, Термиз, Бойсун туман ҳокимликлари баҳоли қудрат ердам беришяпти. Аммо Қизирк, Олтинсой, Музrabод, Қумқўргон, Бандихон туманлари ҳокимликлари кўп ҳолларда бу хайрли ишга эътибор ҳам беришмайди.

— Яқинда Қизирк туман ҳокимиятига бордим, — дейди Раҳимқул Акбаров. — Чунки у ердаги ишларимиз яхши эмас. Туман ҳокимининг муовини ердам беролмаймиз, иложимиз йўқ, пул тушмаяпти деди. Ҳатто умидлантирадиган бирон оғиз гап ҳам айтолмади. Қачонки гап инсонпарварлик, савоб ҳақида бораётган экан, ўзини билган раҳбар ҳам, сармоядор ҳам мурувват эшигини кенг очиши керак, деб ўйлайман...

Маҳмуд АБУЛҲАЙЗ
Сурхондарё вилояти

ИБН СИНОНИНГ ВАСИЯТИ

Табибларнинг табиби Ибн Сино кунлардан бир кун қаттиқ бетоб бўлиб кўрпа-тўшак қилиб ётиб олибди. Дўст ва биродарлари унга яхши сўзлар айтиб кўнглини кўтарса, шогирдлари эса турли хил дори-дармонлар билан даволашга киришибди. Ибн Сино уларга кўпдан-кўп раҳматлар айтиб шундай дебди:

— Эй, шогирдларим, менинг куним битган кўринади. Даволайман, деб беҳудага уринманглар. Вафот этсам, йиғи-сиғи, оҳ-воҳ қилиб ўтирманглар. Фақат ҳаққимга дуо қилиб, онда-сонда қабримга зияратга келиб турсаларинг бас. Ва яна: устоз оламдан ўтди, энди табобат оқсайди, деб қайғурманглар ҳам. Мен ўрнимга бешта зўр табиб

қолдириб кетяпман. Шу табибларнинг маслаҳатига доимо амал қилинглар. Бошқаларни ҳам бунга даъват этинглар.

— Устоз, сиз айтган беш табиб кимлар? — сўрабди шогирдлари.

— Уларнинг бири — тозалик, иккинчиси — парҳез, учинчиси — бадан тарбия, тўртинчиси — мижоз ва бешинчиси — кайфиятдир. Доимо покиза, озода бўлишлик, кўринган овқатни еябермаслик, ичкиликка ружу қўймаслик, бадан аъзоларини ҳаракатсиз қўймаслик, мижозни унутмаслик ва ниҳоят кайфият яхши тутилса касалланиш у ёқда турсин, бевақт ўлим ҳам орқага чекинади.

“Асотирлар ва ривоятлар” китобидан олинди

ОНА КўНГЛИ БОЛАДА, БОЛА КўНГЛИ ДАЛАДА